

Soğuk Su İçen!..

Küresel ısınma, Antarktika kıyılarındaki buz şeridinin parçalanmasını hızlandırmış bulunuyor. Buz şeridinden kopan parçalar, buzdağları biçiminde uzun süre okyanusta sürükleniyorlar. Titanik faciasından sonra buz dağları ürkütücü bir şöhrete kavuşmuşlardı. Son yıllardaysa gerek araştırmacılar, gerekse hükümetler bunlara başka bir gözle bakıyorlar. Muazzam ölçeklerde tatlı su taşıyan buzdağları, kurak bölgelerdeki içme suyu gereksinimlerini karşılayacak doğal su depoları olarak görülüyor. İngiltere'deki East Anglia Üniversitesi'nden Rupert M. Gladstone ve ekip arkadaşları, genişlikleri 60-2.200 m arasında değişen ve su içindeki kesimleri 250 m derine kadar inen buzdağlarının büyük çoğunluğunun, Antarktika çevresinde ters saat yönünde dolandıklarını ortaya çıkarmışlar. Ancak Ross Denizi, Weddell Denizi ve Kerguelen Platosunda buzdağlarının rotalarının Antarktika'dan uzaklaşabilecekleri belirlenmiş. Yolculukları sırasında buzdağlarının su yüzünde kalan kısmı dalgalar nedeniyle erozyona uğruyor; bölgedeki görece sıcak sular da su altındaki kesimi eritiyor. Henüz bu dağları büyük sahranın kıyısına getirip hortumlara bağlamak mümkün görünmüyor. Çevresel etkilerine gelince, denize karışan tatlı su, yüzey sularını soğutup tuzluluğunu azaltıyor. Bu da görece daha kararlı bir su sütunu oluşturuyor ve global okyanus akıntı rejimini düzenleyen soğuk dip sularının birikmesini önüyor. Ancak araştırmacılar, bazılarının genişliği 18 km'yi aşan ve parçalanan buz şeridinin yaklaşık yarısını oluşturan dev buzdağlarını modele katmadıklarını, dolayısıyla buzdağlarının iklim döngüsü üzerinde henüz sağlıklı önerilerde bulunulamayacağını belirtiyorlar.

Nature, 18 Ekim 2001

IV. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi

IV. Ekoloji ve Çevre Kongresi 5-8 Ekim 2001 tarihleri arasında Bodrum'da yapıldı.

Kongre'de Temel Ekoloji, Çevre Biyolojisi, Biyolojik Çeşitliliğin Korunması, Doğa Koruma, Tükennemekte Olan Türler ve Habitatlar, Çevre Kirliliği ve Kontrolü, Orman, Tarım ve Balıkçılık Ekosistemleri, Ekolojik Planlama ve Teknoloji, Çevre ve İnsan İlişkileri, Çevre ve Enerji konu başlıklarında 137 bildiri sunuldu. Kongre'nin açılış bildirisi 'Ekoloji, Teknoloji, Çevre Arasındaki İlişkiler ve İnsanlığın Ekolojik Sorunları' ismini taşıyordu ve Necmettin Çepel tarafından sunuldu. Açılış konferansı ise Sargun A. Tont tarafından verildi. Tont, çevre koruma tarihindeki önemli olay ve düşünceleri, 1. yüzyılda Romalı Tacitus'un barajların akarsu ekosistemlerine zarar verdiği düşüncesinden, 1992 yılındaki 1500 biliminsanının imzaladığı çevre tahribatının asgari boyutlara çekilmesi gerektiğini vurgulayan 'İnsanlığa Uyarı Mektubu'na kadar aktardı.

Semra Tuncel'in araştırması, 'Uludağ Milli Parkı'nda Hava Kirliliğinin Belirlenmesi ve Ormanlara Olan Etkisinin Değerlendirilmesi'yle ilgiliydi. Uludağ Milli Parkı'nda azot oksitler dışında tüm ölçülen kirleticilerin Dünya Sağlık Örgütü limitlerinin üstünde olduğunu ortaya koyuyordu. Araştırmaya göre, Uludağ'da kirlilik kışın asit çökmesinden, yazınsa, fotokimyasal duman oluşumundan kaynaklanmakta. Ayrıca Bursa kentinin de Uludağ Milli Parkı'nda gözlenen kirliliğe büyük etkisi olduğu saptanmış. Uzun mesafe kirleticilerinin de en çok Kuzeybatı Avrupa ve Rusya'dan geldiği belirtildi.

ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü'nden Ali Cemaal Gücü, Gül Moran ve Hasan Örek'in ve Sualtı Araştırmaları Derneği Akdeniz Foku Araştırma Grubu'nun desteğiyle yapılan araştırmada da Kılıya bölgesi Bozyazı-Kızılıman Akdeniz Foku Koruma Alanı'nda ekosistem bir bütün olarak ele alınmış. Hem Akdeniz foku (*Monachus monachus*) hem de deniz çayır (Posidonia oceanica) ve alandaki balık stokları hakkında koruma projesi yürütülmüş. Çalışmada yukarıda belirtilen alanın 1999 yılında trol avcılığına kapatılmasından sonra sağlıklı deniz çayırlarında biyosönözün tür çeşitliliği açısından zenginleştiği, yavru balıkların

genişleme alanı olarak burayı tercih ettikleri, stoklara katılmanın iyileştiği görülmüş. Ayrıca, balık birey boylarının arttığı, ölüm oranının düştüğü, balık stoklarındaki ergin bireylerin oranının, buna bağlı olarak ortalama balık boyunun arttığı ve barbun balıklarının alan geri döndüğü de gözlemlenmiş. Balık stokları ve deniz çayırındaki bu değişim, deniz koruma alanı oluşumundan kısa süre sonra bile ekosistemin iyileşmeye başladığını göstermekte. Ayrıca, alanda beş yıldır Akdeniz foku gözlemleri, mağara kontrolleri, mağaralara yerleştirilen kızılötesi ve fotoğraf makinesi destekli sistemler ve pilot mağaraya konulan kızılötesi ışık kaynaklarıyla çekim yapabilen kamera ve kapalıdevre verici sistemi kurulması gibi yöntemler kullanılmış. Böylece, bölgedeki fok nüfusu, yaşam alanı özellikleri, bölge kullanımı, mağara kullanımını ve fokların üremeleri üzerine çalışmalar yapılabilmiş. Araştırma boyunca 23 birey tanımlanmış ve 9 yavru dünyaya gelmiş.

Sultan Gündüz'ün sunduğu 'Ekolojik Yaşam Arayışlarına Permakültür Tasarımlarının Katkısı' başlıklı bildiri, insan etkinliklerinin ekolojik yapıya uyumlu bir şekilde sürdürülmesi gerektiğine işaret etti. Sancar Ozaner'in '2002: Dünya Ekoturizm Yılı: TÜBİTAK'ın Ekoloji ve Ekoturizm'le Örtüştüğü Alanlar' konulu bildirisinde, ekoturizmin amacının kültürel ve doğal değerlerimizi bilim ışığında çalışarak tanıtmak olduğu vurgulandı. Bu sunuşta, Milli Parklarda düzenlenen üniversite öğrencilerine yönelik bilimsel çevre eğitimi çalışmalarından da bahsedildi. Ozaner, çevre eğitiminin denizden poşet toplayarak olmayacağını, bu eğitimin bütünsel, sorgulayıcı, hocaların yaşam birikiminden gelen deneyimlerin de katılarak aktarıldığı bir eğitim olduğunu vurguladı.

Handan Asude Başal ve Suzan Erbaş'ın 'Bursa'daki okulöncesi ve İlköğretim Okulu öğrencilerine yönelik uygulamalı çevre eğitimi çalışmaları, kalıplar ve ezber yerine, katılımı ve düşündürücü bir eğitimi savunuyor. Eğitim programı öğrencilerle doğayı dinleme oyunu oynayarak, 'kuş sesi duyduğunuzda ne hissedersiniz, dışarıda yağın karı odanın içine getirirseniz ne olur' gibi sorularla zenginleştirilmiş.

Çiğdem Adem